

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1997-1998

10 november 1997

BELEIDSBRIEF

Stedelijk Beleid

Beleidsprioriteiten 1998

ingediend door de heer Leo Peeters,
Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Stedelijk Beleid en Huisvesting

Beleidsbrief stedelijk beleid**1. Inleiding**

Het werken aan de revitalisering van de steden en de gemeenten en hun achtergestelde buurten is voor de Vlaamse regering een topprioriteit.

In het Vlaams regeerakkoord staan, voor wat betreft het stedelijk beleid, twee aspecten centraal: de oprichting van het Sociaal Impulsfonds en de uitwerking van een inclusief stedelijk beleid.

Voor een diepgaande analyse van de stedelijke problematiek, verwijzen we naar de beleidsbrief 1995 'Voor steden en mensen'. Voor de krachtlijnen van het stedelijk beleid en het Sociaal Impulsfonds verwijzen we naar de beleidsbrief 1996, hoofdstuk1. In 1997 werd in de eerste plaats een inspanning geleverd om het SIF-decreet te operationaliseren en de SIF-convenants aan de Vlaamse regering ter goedkeuring voor te leggen.

2. Opvolging SIF-beleid**2.1. Stand van zaken****De SIF-plus gemeenten**

De convenants van 20 SIF-plusgemeenten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie werden door de Vlaamse regering in 1996 goedgekeurd. Het betreft de gemeenten Aalst, Antwerpen, Bredene, Blankenberge, Dendermonde, De Panne, Diest, Eeklo, Genk, Gent, Geraardsbergen, Kortrijk, Leuven, Maasmechelen, Mechelen, Nieuwpoort, Oostende, Turnhout, Willebroek en Zelzate.

Slechts 8 SIF-plusgemeenten hebben hun trekkingsrecht 1996 overgedragen. Het betreft de gemeenten Brugge, Ham, Menen, Ronse, Spiere-Helkijn, Tienen, Tongeren en Vilvoorde.

De lopende VFIK-projecten worden gecontinueerd om na evaluatie al dan niet te integreren in de SIF-plannen. Nieuwe acties zijn daarom beperkt gebleven. De gemeenten met een positieve VFIK-traditie lukten er best in om de SIF-filosofie te introduceren. Zij hadden het voordeel hun stedelijk beleid te kunnen voortbouwen op een uitgebouwd netwerk van voorzieningen dankzij het VFIK en/of de federale preventiemiddelen van de voorbije jaren. Meestal beschikken zij ook al over gekwalificeerd personeel met ervaring voor deze nieuwe aanpak.

Het gebrek aan tijd (juni - december 1996, met een lange verlofperiode) heeft enkele gemeenten gehinderd bij het uitwerken van een volwaardige planning. Dit heeft onder meer de coherentie van de planning gehypothetheerd.

De Vlaamse regering keurde reeds de convenants 1997-1999 voor 17 SIF-plus gemeenten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie goed tijdens de eerste jaarhelft van 1997. In de loop van de maanden november en december 1997 worden de resterende SIF-plus convenants aan de Vlaamse regering voorgelegd.

Waarborggemeenten.

De ondertekening van de convenants van de waarborggemeenten komt op topsnelheid.

Voor de periode 1997-1999 dienen ook de zgn. waarborggemeenten, een beleidsplan in te dienen teneinde aanspraak te kunnen maken op hun trekkingsrechten.

Van de 278 resterende waarborggemeenten werden reeds 82 convenants geadviseerd, 37 hiervan zijn ondertekend en geordonnanceerd.

45 concertants zijn momenteel in de fase van ondertekening door lokale besturen, ondertekening door ministers, vastlegging en uitbetaling voorschot.

Voor december 1997 moeten nog 196 waarborg-convenants worden opgesteld. Dit betekent concreet dat deze dossiers moeten worden:

- begeleid: informatie geven aan lokaal bestuur, versies nalezen, eventueel pré-advies
- onderhandeld: uitklaren van doelstellingen en resultaten
- en administratief verwerkt: beoordeling door dossierbehandelaar, beoordeling door een gemengde werkgroep administratie-kabinetten, opstellen van de convenant, ondertekening door lokale besturen, ondertekening door ministers, vastlegging, uitbetaling voorschot.

Dit werk wordt momenteel uitgevoerd door 8 dossierbehandelaars.

De procedure tot beoordeling van de SIF-beleidsplannen van de waarborggemeenten, werd reeds tot het strikte minimum, rekening houdend met de minimale kwaliteitsvereisten, gereduceerd.

Al het mogelijke wordt nu gedaan opdat de convenants voor einde 1997 worden goedgekeurd zodat de erin voorziene trekkingsrechten op het sociaal impulsfonds tijdig kunnen worden vastgelegd.

Enige vertraging ten opzichte van vroeger is hier onvermijdelijk : het gaat inderdaad om een grootscheepse omschakeling naar een nieuwe werkwijze waarbij de uitbetaling van de Bijzondere Dotatie en van het BFMW-aandeel in de nieuwe resultaatgerichte SIF-methodiek worden geïntegreerd.

Al het mogelijke werd gedaan om de lokale besturen zoveel mogelijk te ondersteunen: de : installatie van de Sif-cel, de KBS handleidingen en brochures. Bovendien werd voor extra-ondersteuning van de waarborggemeenten bij de opmaak van de beleidsplannen in 1997 reeds een opdracht uitgeschreven voor de VVSG, de VVP en het Welzijnsconsortium Kortrijk. Maandelijks heeft er overleg plaats tussen de administratie en deze actoren in een stuurgroep, opdat de ondernomen acties naar de lokale besturen maximaal op elkaar zouden worden afgestemd.

2.2.Evaluatie beleidsplannen 1996: voornaamste conclusies

In december 1996 besliste de Vlaamse regering de ervaringen met de eerste beleidsovereenkomsten 1996 grondig te evalueren.

Na het aangeven van de vaststellingen en de conclusies uit dit evaluatierapport, worden de toekomstige acties binnen het SIF uitgetekend.

Samenwerking ocmw/gemeente

De wederzijdse betrokkenheid en afhankelijkheid van beide lokale besturen is met het SIF groter geworden. De verplichting 'gezamenlijk een beleidsplan opstellen' geeft impulsen aan het overleg tussen gemeente en OCMW.

Er zijn geen indicaties die aangeven dat OCMW's zouden worden geminoriseerd.

Een stuurgroep met lokale actoren

In tegenstelling tot de vroegere VFIK-stuurgroepen was de betrokkenheid van lokale politieke mandatarissen en ambtenaren bij de SIF-stuurgroep groter.

In het licht van een inclusief beleid werd extra aandacht besteed aan de deelname van lokale actoren uit de harde sectoren bij de onderhandelingen van de convenants 97- '99.

Betrokkenheid van de bevolking

De gemeenten die reeds een traditie hadden met communicatie, hebben hierop voortgebouwd

Wat de participatie van de bevolking en meer in het bijzonder van de doelgroepen en de wijkbewoners betreft, leert de ervaring in 1996 dat de gemeenten op een eerder voorzichtige wijze initiatieven nemen om de participatie van lokale actoren, de bevolking of delen ervan (armenorganisaties) aan de beleidsplanning gestalte te geven. De voorzichtigheid valt deels te verklaren door de onbekendheid van de praktische vormgeving van de participatie en deels omdat er vragen zijn over wat er concreet onder kan worden begrepen.

Voor het beleidsplan '97-'99 wordt daar specifiek aandacht aan besteed.

Integraal beleid

Door de implementatie van het SIF worden de lokale besturen zich bewust van het belang en de noodzaak dat diverse beleidsplannen op elkaar worden afgestemd en dat geldstromen van welke oorsprong dan ook (ESF, federaal, Vlaams, lokaal) kunnen worden in kaart gebracht.

Voor het ontwikkelen van een integraal beleid verwachten de gemeenten meer richtlijnen vanuit de Vlaamse Gemeenschap. De Vlaamse overheid heeft, ook hier, een rol te vervullen naar efficiëntie en coördinatie. *bij inclusief beleid zetten ?*

Een inclusief beleid op lokaal niveau

Gemeenten erkennen het belang van het voeren van een lokaal inclusief beleid en van het opzetten van overlegstructuren.

De meeste gemeenten vertrekken vanuit de gevestigde welzijnsstructuren, omdat zij op dit vlak reeds een werking hebben uitgebouwd (vooral de ex-VFIK-gemeenten). Het SIF wordt als katalysator beschouwd om het sociale beleid te plaatsen in een ruimer kader, waarin de link gelegd wordt met de harde sectoren.

De jaarlijkse verhoging van de middenstroom in 1997-1999 laat de gemeenten toe zich ook naar andere beleidsdomeinen te oriënteren. De op stapel staande wijkontwikkelingsplannen in verschillende gemeenten wijzen in de richting van een inclusief gerichte aanpak.

Het lopend beleid en het verzekeren van de dienstverlening

Een aantal gemeenten geven aan dat zij hun dienstverlening willen uitbreiden. De intentie is aanwezig om de dienstverlening beter af te stemmen op en toegankelijker te maken voor bepaalde doelgroepen. De concrete invulling wordt voorzien in het meerjarenplan 1997-1999.

In sommige beleidsplannen wordt niet gesproken over de dienstverlening of beperkt men zich tot het aangeven van de huidige dienstverlening.

De verhouding regulier beleid - impulsbeleid

Inzake de verhouding regulier beleid/impulsbeleid werd door de Vlaamse regering het volgende beslist:

- in het convenant kunnen geen opties genomen worden die strijdig zijn met het Vlaamse beleid op een welbepaald beleidsdomein;
- dubbele subsidiëring kan niet;
- het Sociaal Impulsfonds kan geen lacunes op het Vlaams beleidsniveau invullen, noch de verantwoordelijkheid naar het lokale niveau afwentelen;
- SIF-middelen kunnen geen substitutie zijn voor reguliere middelen.

Het komt erop neer dat de Vlaamse overheid stuurt zonder in 'betutteling' te vervallen. Dit partnerschap vereist een andere werkingscultuur en zal samen met de betrokken lokale besturen moeten opgebouwd worden.

De Vlaamse Gemeenschapscommissie

Een eerste tussentijdse evaluatie van het convenant van de Vlaamse Gemeenschapscommissie zal een toetsing inhouden van de noden op het terrein en de programmamogelijkheden in relatie tot de beperkt beschikbare middelen, voorzien via de trekkingsrechten.

Thema's

beleidsdomeinen

De SIF-middelen worden besteed aan zeer uiteenlopende beleidsdomeinen.

In het SIF-1996 constateren we dat het grootste deel van de middelen (28.4%) aan welzijnsacties besteed wordt. Daarna krijgen we huisvesting (20.4%), de versterking van het stedelijk draagvlak(14%), tewerkstelling (11.4%) en ruimtelijk ordening(10.5%).

Deze cijfers moeten met enige voorzichtigheid gehanteerd worden, omdat de integratiebeweging van het VFIK nog duidelijke sporen nalaat en het procentueel overwicht van de initiatieven in de grote steden in de cijfermatige verwerking.

wijkontwikkeling

Een aantal gemeenten weerhouden niet de achtergestelde buurten zoals aangegeven in de atlas van achtergestelde buurten in Vlaanderen en Brussel (C. Kesteloot) en/of werken (nog) niet aan wijkontwikkeling. Uit de ervaringen van de gemeenten die enige traditie terzake hebben opgebouwd (o.m. het experiment Sociale Vernieuwing) blijkt dat het ontwikkelen van een wijkontwikkelingsbeleid tijd vraagt; het is ook om die reden dat in 1996 niet meer dan een aanzet tot - werd gevraagd.

lokaal migrantenbeleid

Het migrantenbeleid(10%) is minder expliciet aanwezig dan in de VFIK-plannen. Toch dienen de gemeenten die scoren op het criterium migranten aan te tonen dat er een samenhangend en inclusief migrantenbeleid gevoerd wordt. Binnen het ISOSIF wordt deze bekommernis streng bewaakt. Alle beleidsplannen worden getoetst aan het 10-puntenprogramma migrantenbeleid.

Te behalen resultaten en indicatoren onderhandelingen

Het concreet formuleren van de operationele programma-doelstellingen is essentieel om resultaten te kunnen afbakenen en goede indicatoren te kunnen bepalen. De deskundigheid hieromtrent moet groeien zowel bij de lokale besturen als bij de Vlaamse Gemeenschap.

Desondanks geven lokale besturen vanuit hun ervaring in 1996 aan dat het principe van de resultaatgerichte aanpak positieve weerklank vindt. Tegelijkertijd geven ze aan dat het bepalen van deze doelstellingen een moeilijke opgave is. Het te concreet, te ambitieus formuleren van resultaten schrikt hen in eerste instantie af. De resultaten moeten immers gehaald worden om het trekkingsrecht ten volle te kunnen genieten. Lokale besturen zijn m.a.w. op zoek naar het formuleren van doelstellingen, die strategisch, voldoende concreet en haalbaar zijn.

Indicatoren

Het decreet omschrijft indicatoren als "parameters om de resultaten te meten". De deskundigheid groeit zowel bij de lokale besturen als bij de SIF - administratie

hieromtrent. Een belangrijke voorwaarde is het formuleren van goede operationele programmadoelstellingen.

Vanwege de optie “resultaten en indicatoren te bepalen in functie van de operationele programmadoelstellingen” staat in de convenants geen informatie vermeld over de verschillende programma-onderdelen (acties, projecten....) De eerste contacten met het Rekenhof geven aan dat in een goede richting afspraken kunnen worden gemaakt.

Deskundigheid hieromtrent groeit. Het partnerschap tussen de Vlaamse Gemeenschap en de lokale besturen zal pas reëel zijn als gaandeweg elkeen op zijn beleidsniveau resultaten kan voorleggen inzake de SIF-doelstellingen. Deze resultaten moeten betrekking hebben op strategische effecten en dienen opgevolgd te worden met aangepaste indicatoren. M.a.w. zowel het formuleren van goede operationele programmadoelstellingen als het formuleren van aangepaste indicatoren zijn hierbij essentieel.

Momenteel denken lokale bestuurders nog teveel in termen van de eigen input in plaats van de output (de cliënt, de wijkbewoner). Het voorzieningen- en aanboddenken primeert op de cliëntgerichte benadering, effecten in de woon- en leefomgeving.

In samenwerking met de Algemene Planningsdienst, de lokale besturen en eventueel externe onderzoekscentra en in overleg met de Inspectie van Financiën wordt een set van indicatoren voorbereid die meteen kan dienen voor de ontwikkeling van het monitoring- en auditsysteem in 13 SIF-plusgemeenten (cfr. beslissing Vlaamse regering d.d. 13 december 1995 en 24 oktober 1996).

Het moet de bedoeling zijn in de beleidsplannen 1997-1999 het projectniveau te overstijgen en te streven naar het bepalen van éénduidige en relevante indicatoren op het niveau van de operationele doelstellingen.

2.3. Ondersteuning en begeleiding

Het SIF poogt op het terrein van de administratieve opvolging en begeleiding een vernieuwende trend te zetten. In het partnership wenst de Vlaamse overheid de gemeenten maximaal te ondersteunen en begeleiden. Zoveel mogelijk wordt afgestapt van het werken met administratief opgelegde richtlijnen. De administratieve rompslomp wordt gelimiteerd tot het strikt wettelijk noodzakelijke.

De ondersteuning van het lokale beleid varieert van een administratieve ondersteuningsstructuur op Vlaams niveau (loketfunctie), ondersteunende publicaties en handleidingen, vormings - en ontmoetingsdagen, het opzetten van experimenten, de ontwikkeling van aangepaste communicatie-instrumenten en een - beleid.

2.3.1. Publicaties van het Ministerie van de Vlaamse gemeenschap

In het najaar 1996 werden drie publicaties door of in samenwerking met de administratie Planning en Statistiek uitgebracht :

- Over cijfers en gemeenten : het decreet inzake het Sociaal Impulsfonds op maat van uw gemeente

- Algemeen deel van stativaria 15 : “Kansarmoedecijfers volgens het decreet op het sociaal impulsfonds
- Het Sociaal Impulsfonds een instrument voor het stedelijk beleid

2.3.2. De ondersteunende publicaties van de Koning Boudewijnstichting

Met het SIF werd een nieuwe aanpak geïntroduceerd. Daarbij doken allerhande vernieuwende concepten op, zoals netwerkvorming, strategische planning, wijkontwikkeling, bewonersparticipatie. Ten behoeve van de lokale besturen kreeg de Koning Boudewijnstichting de opdracht om een serie van drie ondersteunende brochures, die inhoudelijk één geheel vormen, samen te stellen.

- Handleiding voor de opmaak van een geïntegreerd lokaal beleidsplan in het kader van het Sociaal Impulsfonds
- Concepten voor planning en sturing in het Sociaal Impulsfonds
- Handleiding en ideeën voor buurt- en wijkontwikkeling (nog steeds in uitvoering, gezien dit geleverd wordt in afleveringen)

2.3.3. De atlas van achtergestelde buurten

Het stedelijk beleid heeft o.m. tot doel de achtergestelde buurten te revitaliseren. De inspanningen, zowel plaatselijk als vanuit Vlaanderen, dienen prioritair naar die achtergestelde buurten te worden gekanaliseerd.

Het onderzoek naar de achtergestelde buurten, uitgevoerd onder leiding van prof. dr. C. Kesteloot van de KU Leuven, diende te inventariseren welke buurten in Vlaanderen en Brussel achtergesteld zijn. De doelstelling was m.a.w. voor heel Vlaanderen - ook de niet-grootstedelijke gebieden - te weten waar de achterstelling gelokaliseerd is. De hoogste concentratie van achtergestelde buurten situeren zich in Brussel en Antwerpen.

Dit onderzoek resulteerde in de publicatie “De atlas van achtergestelde buurten in Vlaanderen en Brussel (najaar 1996)”. De atlas bestaat uit 26 gekleurde socio-geografische kaarten. Daarbij werden onder meer gegevens verstrekt omtrent de scholingsgraad, werkgelegenheid, inkomen, migranten en wonen.

Het is een belangrijk innoverend werkdocument. Haar gebruikswaarde stijgt in zoverre de data van de atlas plaatselijk worden geactualiseerd en verfijnd. Bij de keuze van de achtergestelde wijken worden de gemeente aangemoedigd zich te laten inspireren door de atlas. Zij zijn er evenwel niet toe verplicht. Zo blijkt uit de beleidsovereenkomsten van 1996 dat verschillende gemeenten andere prioritaire wijken afbakenen.

2.4. Communicatieplan sociaal impulsfonds

De Vlaamse regering hecht een groot belang aan een lokaal informatie- en communicatiebeleid. Van alle gemeenten wordt verwacht dat de inhoud van wat men plaatselijk beoogt met het sociaal impulsfonds gecommuniceerd wordt met de bevolking. Wat de SIF-plusgemeenten betreft wordt een duidelijk info- en communicatiebeleid gevraagd. Op grond daarvan zullen de Vlaamse overheid en het lokaal bestuur samen hun communicatiebeleid op elkaar afstemmen.

Volgende inspanningen werden tot nu toe geleverd:

In het najaar liet de Vlaamse overheid in de Vlaamse kranten tot tweemaal toe een advertentie over het sociaal impulsfonds verschijnen.

Voor het grote publiek is ook de folder 'Wat betekent het stedelijk beleid voor u ?' beschikbaar.

Het tijdschrift Binnenband van de administratie Binnenlandse Aangelegenheden bericht geregeld over het SIF.

2.5. Vormings- en ontmoetingsdagen

De eerste reeks van provinciale informatie- en vormingsdagen voor de SIF-plusgemeenten had plaats in juni 1996. De belangrijkste of meest courante vragen van de gemeenten en antwoorden over het SIF werden gebundeld in de publicatie 'Het sociaal impulsfonds, een instrument voor het stedelijk beleid'.

Voor de SIF-plus en de ex-VFIK-gemeenten werd in juni 1996 een vormingsprogramma in vier modules gestart in samenwerking met twee universitaire instellingen. Het programma liep tot eind 1996. De ervaringen werden verzameld in het verslag 'Leren plannen in het sociaal impulsfonds, verslag van een vormings-, ondersteunings- en verkennend onderzoeksprogramma'.

In oktober 1996 werden in samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten en de Vereniging Vlaamse Provincies een tweede cyclus van informatie- en vormingsdagen georganiseerd voor alle SIF-gemeenten.

Vermeldenswaard is dat de provinciebesturen het niet bij die ontmoetingsdagen gehouden hebben. Het ad-hoc inspelen op de noden van de gemeenten krijgt op het ritme en in verscheidenheid van de provinciebesturen een meer gericht en gestructureerd karakter.

Een minimale eenheid in de interpretatie van de SIF-praktijk wordt door die actoren wenselijk geacht. In 1996 werd die discussie ten dele gevoerd binnen de stuurgroep rond de KBS-publicaties. In 1997 is die taak overgenomen door een speciaal opgericht overleg met alle betrokken partijen, zijnde de VVSG, de VVP, de vijf provinciebesturen, de KBS, de administratie en beide bevoegde kabinetten.

In de loop van 1998 zullen informatiedagen worden opgestart, waarin specifieke thema's bij de uitvoering van het SIF-beleid zullen worden uitgediept.

2.6. Het wetenschappelijk onderzoek

Het SIF-decreet voorziet twee keer een voorafname van 20 miljoen voor onderzoeken en vorming, begeleiding, informatie en sensibilisering.

Gezien deze budgetten pas bij de begrotingswijziging 1996 zijn vrijgekomen zijn er nog geen onderzoeken afgerond.

Dit onderzoek spitst zich toe op het opdoen van ervaring omtrent de werking van het Sociaal Impulsfonds op de verschillende beleidsniveaus. Het gaat om actieonderzoeken, waarbij ondersteuning en vaststellingen aanleiding geven tot de mogelijkheid om snel in te spelen op sommige meer algemene knelpunten of kansen.

In 1997 heeft de VVSG de taak op zich genomen om de waarborggemeenten te ondersteunen bij de opmaak van de beleidsplannen.

We denken eraan om volgende onderzoeksopdrachten uit te besteden.

In 1998 zal de VVSG nagaan hoe de opvolging van de beleidsplannen in de praktijk kan verlopen. Zij zal daarvoor informatie over een dertigtal cases verwerken in een rapport.

De Vereniging van Vlaamse Provincies ondersteunt de vijf provincies bij het opnemen van een rol in de begeleiding en ondersteuning van gemeenten.

Op het regionale vlak zal het Welzijnsconsortium in de regio Kortrijk nagaan of en hoe men kan komen tot samenwerking in de zin van intergemeentelijke beleidsplannen.

Het Vlaams Werkgelegenheidsconsortium is een nieuw initiatief van de grote steden dat specifiek wil nagaan of en hoe samenwerking mogelijk is tussen de steden om te komen tot een lokaal werkgelegenheidsbeleid.

VIBOSO zal participatiemodellen ontwikkelen om de inbreng van buurtbewoners in aandachtswijken sterker te garanderen.

Prof. A. Loeckx (KU Leuven) zal bij diverse sociale, culturele, professionele groepen de modaliteiten en inhouden waarmee mensen zelf vorm geven aan hun stedelijke omgeving, zowel fysiek-ruimtelijk, interactioneel als conceptueel, onderzoeken.

In samenwerking met de Afdeling Planning en Statistiek zal een auditing- en monitoringsysteem ontwikkeld worden.

2.7. Administratieve ondersteuningsstructuur

Voor de administratieve verwerking van de beleidsovereenkomsten werd een nieuwe administratieve eenheid opgericht, het SIF-planningsteam. Het secretariaat is stapsgewijs ingevuld van september 1996 om voltallig te zijn in november 1996. De doelstelling om het secretariaat multi-aspectueel samen te stellen is gelukt.

Functioneel ressorteert het secretariaat onder het departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw, meer in het bijzonder de afdeling Gemeenten en Provincies. Deze plaats in het administratieve organogram bevordert de integratie van personele, financiële en administratieve facetten van het SIF met de algemene richtlijnen van de administratie binnenlandse aangelegenheden.

Het afgelopen jaar heeft deze administratieve cel zijn uiterste best gedaan om de 308 convenants te onderhandelen.

2.8. Installatie en operationalisering ISOSIF

De samenstelling is reeds gebeurd. Deze sluit zoveel mogelijk aan bij het multi-aspectueel karakter van het stedelijk beleid en heeft mits uitbreiding met een vertegenwoordiger van de Vlaamse Gemeenschapscommissie haar goedkeuring gekregen van de bevoegde ministers voor het sociaal impulsfonds.

Het ISOSIF heeft een tweeledige taak. Vooreerst het adviseren van de ontwerpbeleidsovereenkomsten 1997-99. Deze taak dient bij te dragen tot een kwalitatieve opwaardering van de meerjarenbeleidsovereenkomsten. Anderzijds, mag haar werking de dossierstroom niet belemmeren. De tweede taak is de signalen van de gemeenten over de werking van de Vlaamse overheid verwerken tot oplossingsgerichte voorstellen t.b.v. de Vlaamse regering of de bevoegde minister. Een belangrijk aandachtspunt voor ISOSIF is haar verhouding jegens andere interdepartementale overlegfora van de Vlaamse Gemeenschap. In het bijzonder, zal een bevoorrechte relatie worden voorgesteld met de Vlaamse Intersectoriële Commissie Armoedebestrijding.

Bovenstaande elementen geven aan dat uitvoering wordt gegeven aan de met redenen omklede motie van de heer John Taylor van 27 november 1997.

3. Het Vlaams inclusief stedelijk beleid

Het Sociaal Impulsfonds is slechts, zij het een essentieel element, in het voeren van een stedelijk beleid. Om een samenhangende stedelijk beleid te voeren, kreeg één Vlaamse minister uitdrukkelijk de bevoegdheid om het inclusieve Vlaams stedelijk beleid te coördineren, maar het is wel de verantwoordelijkheid van de ganse regering en haar administraties.

Met inclusief beleid bedoelt men dat op vele domeinen tegelijk en samenhangend maatregelen moeten worden getroffen.

In 1997 werden vanuit de Vlaamse regering een aantal beleidsinitiatieven genomen ter uitvoering van het Vlaams inclusief beleid.

3.1. Het Mercuriusfonds opgericht op initiatief van Minister Van Rompuy

Dit fonds, bestaande uit 1 miljard frank, wil de binnen stedelijke commerciële centra ondersteunen. In een eerste fase moeten de gemeenten een strategisch-commercieel plan voorleggen. Voor de opmaak van deze plannen kunnen de gemeenten een subsidie van maximaal 1,5 miljoen frank krijgen. In een tweede fase moeten concrete investeringsprojecten uitgewerkt worden die kaderen in het plan.

In het kader van het investeringsbeleid wordt in het beleid ten gunste van de kleine ondernemingen een inbreidingssteun ingevoerd: er wordt een economische inbreidingssteun toegekend bovenop de normale expansiesteun wanneer een K.O. of zelfstandige zich integreert in een stedelijk gebied. De integratie moet gebeuren in een leegstaand pand en/of een vervallen terrein dat minstens drie jaar aan economische of handelsactiviteiten is onttrokken geweest.

3.2. Huisvesting

- de Vlaamse Wooncode reikt de lokale besturen en de sociale huisvestingsmaatschappijen instrumenten aan om de leegstand en de verkrotting nog beter aan te pakken (sociaal beheerrecht, recht van voorkoop,...). Inbreidingsgerichte, kleinschalige en/of gemengde woonprojecten krijgen prioriteit én hogere subsidies. Bovendien introduceert de Vlaamse Wooncode algemeen geldende woonkwaliteitsnormen die toelaten om renovatiewerken op te leggen of de woningen te laten slopen en waaraan, voor huurwoningen, strafsancities zijn verbonden waaraan men zich enkel kan onttrekken op voorlegging van een conformiteitsattest. Dit laatste systeem zal gefaseerd worden ingevoerd;
- in het kader van de gewestelijke heffing op de leegstand en de verkrotting worden alle leegstaande en verwaarloosde gebouwen en woningen geïnventariseerd en eventueel beboet. De opbrengst van de heffing wordt jaarlijks toegevoegd aan het sociaal impulsfonds ;
- een campagne wonen in de stad zet de aantrekkelijk kanten van het leven in de stad in de verf.. De middenstand verleende haar medewerking ;
- het experiment van het Vlaams Woningfonds met goedkope leningen voor het verwerven van woningen in tien steden loopt eind 1997 af. Gelet op het succes, wordt het verlengd. Er zullen goedkope leningen voor gezinnen met twee kinderen worden aangeboden in 7 steden namelijk Brugge, Leuven, Aalst, Kortrijk, Oostende, Sint-Niklaas en Hasselt. In drie impulssteden Antwerpen, Gent en Mechelen kunnen ook gezinnen met één kind goedkope leningen bekomen ;
- De Vlaamse Huisvestingsmaatschappij stelt in het kader van haar 9 miljard programma één miljard frank ter beschikking van mensen die hun woning willen renoveren in de volgende 20 SIF-plusgemeenten : Blankenberge, Brugge, Kortrijk, Menen, Oostende, Aalst, Dendermonde, Eeklo, Gent, Geraardsbergen, Ronse, Genk, Maasmechelen, Tongeren, Antwerpen, Mechelen, Turnhout, Leuven, Vilvoorde en Tienen.

3.3. Binnenlandse Aangelegenheden

- de gemeenten zijn het bestuursniveau dat het dichtst bij de mensen staat. De septemberverklaring stelt zeer duidelijk - in uitvoering van het regeerakkoord - dat de gemeenten en OCMW's meer verantwoordelijkheid en autonomie moeten krijgen. Met de convenants inzake stedelijk beleid , mobiliteit en milieu is dit partnerschap tussen de Vlaamse regering en de lokale besturen reeds in uitvoering. Dit partnerschap moet verder worden verruimd en uitgebreid tot een "pact met de gemeenten". Voor de verdere uitwerking daarvan zal onder meer gebruik worden gemaakt van het advies van de Commissie Bestuurlijke organisatie evenals van de signalen naar de Vlaamse regering vanuit onder meer de sifplusgemeenten ;
- in april 1997 bracht de Commissie Bestuurlijke organisatie een advies uit over de binnenlandse bestuurlijke organisatie. Het is evident dat een goede bestuurlijke organisatie de implementatie van het stedelijk beleid in grote mate vergemakkelijkt .Op basis van een ruime consultatie van alle betrokkenen en van een debat in de bevoegde parlementaire commissie zal uitvoering worden gegeven aan het advies. Vragen als : hoe de bestuurskracht van vooral de kleinere gemeenten versterken ? Hoe de intergemeentelijke samenwerking bevorderen ? Wat met stadsgewestelijke problematieken ? Op welke wijze kunnen regelgeving en initiatieven naar de lokale besturen toe vanuit de verschillende bestuursniveau's op elkaar worden afgestemd ?

Laat de financiering van de lokale besturen nog toe dat ze op afdoende wijze besturen en de dienstverlening aan de bevolking verzekeren ? zullen moeten worden beantwoord.

3.4. Werkgelegenheid

- Werkervaringsplan : in het werkervaringsplan werden een aanzienlijk aantal werkervaringsplaatsen toegewezen aan SIF+gemeenten.

- de kwalitatieve cao 1995-1996 bevat de aanbeveling dat de lokale besturen een zogenaamde sociale tewerkstellingsparagraaf in de bestekken van overheidsopdrachten inlassen zodat minimum één langdurig werkloze aan de slag kan. Deze aanbeveling voert een vraag van het Algemeen Armoedeverslag uit en levert een bijdrage aan het lokaal tewerkstellingsbeleid ;

3.5. Openbaar vervoer en mobiliteitsconvenants

In 1997 heeft de Vlaamse regering ook een belangrijke inspanning geleverd om het trampark van de Vlaamse Vervoermaatschappij te vernieuwen, waardoor tevens de broodnodige capaciteitsverhogingen kunnen worden verwezenlijkt. Hiervoor werd 350 miljoen extra voorzien. De regering heeft in 1997 haar investeringsbeleid inzake openbaar vervoer en wegeninfrastructuur sterk laten bepalen door de mobiliteitsconvenanten. Het krediet werd opgetrokken tot 450 miljoen in 1997 en 650 miljoen in 1998.

3.6. Welzijn en cultuur

De opbouwwerkorganisaties werden gevraagd om zich bij de meerjarenplanning 1997-2000 bij voorkeur in te schakelen in het lokaal beleid. Overleg inzake de ontwikkeling van een regelgeving ter ondersteuning van het buurtwerk werd opgestart.

Andere vermeldenswaardige acties zijn : de deelname van kansarme jongeren aan het jeugdwerk ; de participatie van bewoners uit kansarme buurten aan het cultureel gebeuren ; het mogelijk maken van een lokaal minderheden- en migrantenbeleid ; voorzieningen voor kinderen en jongeren (kinderopvang en speelruimte voor de jeugd in de kansarme buurten), de implementatie van het straathoekwerk, de netwerkvorming rond de zorg voor ouderen en het verhogen van kansen op zinvol werk voor werkzoekenden.

Kind en Gezin : in buurten met een hoge concentratie van kansarme gezinnen met jonge kinderen werden preventieve zorgcentra opgericht.

3.7. Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

Op 23 september 1997 heeft de regering het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen goedgekeurd. De regering heeft in het RSV een evenwicht gevonden in het streven naar een ruimtelijke ontwikkeling voor alle maatschappelijk sectoren volgens de

principes van gedeconcentreerde bundeling, herwaardering van het stedelijk weefsel en de bescherming van de open ruimte. Het RSV zal rechtszekerheid bieden aan alle betrokkenen en ervoor zorgen dat conflicten inzake ruimtegebrek op een serene manier opgelost geraken.

- ruimtelijke ordening en stedenbouw : de vormvoorschriften en de behandeling van beroepen inzake aanvragen voor een bouw- of verkavelingsvergunning worden gewijzigd om een vlotter afhandeling van de bouwdoSSIers te garanderen.

- grond- en pandenbeleid : er worden vier soorten tegemoetkomingen voorzien : een tegemoetkoming voor de actualisering van de gemeentelijke inventaris onbebouwde percelen ; een tegemoetkoming voor grond- en pandenverwerving in functie van strategische projecten ; een tegemoetkoming aan de provincies voor de ontwikkeling van een eenvormige registratiemethode voor gegevens met oog op de uitbouw grond- en pandenbank ; een tegemoetkoming voor herverkavelingsinitiatieven.

3.8. Toerisme

Korte termijn onderzoeksprogramma toerisme : dit programma onderzoekt onder meer de impact van cultuurtoerisme als hefboom voor stedelijke revitalisatie.

3.9. Onderwijs

Voor 1997 heeft de Vlaamse overheid klaarheid geschapen inzake de investeringen die vanuit het SIF aan onderwijs kunnen besteed worden. Inzake infrastructuurwerken werd bepaald dat SIF-gelden enkel konden voor verbeterings- en verfraaiingswerken voor de infrastructuur die wordt opengesteld voor de buurt.

De pedagogische begeleiding werd geïnformeerd over de mogelijkheden van het SIF.

Inspelend op de beleidsbrief 1995 heeft de overheid enkele voorbeeldprojecten ontwikkeld.

In het eerste project wordt de band gelegd tussen het non-discriminatiebeleid en wijkontwikkeling. In samenwerking met de Koning Boudewijnstichting en het Centrum voor Amateurkunsten werd het project "Vlaggen en Wimpels" uitgewerkt in 12 scholen die een actief deconcentratiebeleid voeren. Elk van die scholen kreeg één of meer kunstenaars toegewezen waarmee ze een artistiek project uitwerken om de relatie tussen school en buurt opnieuw leven in te blazen of meer creatief te laten ontwikkelen.

Een ander type project is het spijbelpreventieproject dat er op is gericht scholen te helpen eigen strategieën te ontwikkelen om spijbelen te voorkomen en de leerlingen beter op te vangen. Het project werkt ook aan een meer efficiënte samenwerking tussen school, PMS, welzijnsvoorzieningen en het justitieel apparaat (politie, parket, jeugdrechter). Concreet wordt geëxperimenteerd met een betere afstemming van de werking van de comités bijzondere jeugdzorg op de schoolse realiteiten.

Met betrekking tot schoolopbouwwerk heeft de Vlaamse Regering een visietekst goedgekeurd waarin de doelstellingen van het schoolopbouwwerk werden

gestroomlijnd. Tegelijk werd er een taakafbakening gemaakt tussen de onderwijswerking en de werking vanuit de welzijns-, jeugd en cultuurinitiatieven. De criteria voor schoolopbouwwerk werden op 23 juli 1997 door de Minister van Welzijn en Cultuur voorgelegd aan de Vlaamse regering, die deze als mededeling aanvaardde. deze criteria worden gehanteerd bij de bespreking van de lokale projectplannen in ISOSIF.

Met betrekking tot onderwijs valt op in de SIF-convenanten dat er vooral wordt gewerkt

- enerzijds rond gezinsondersteuning voor kansarme ouders met kinderen;
- en
- anderzijds aan schoolopbouwwerk met als doel het voorkomen van zittenblijven, het verhogen van de doorstroming van kansarme leerlingen naar algemeen vormend, technisch en kunstsecundair onderwijs en de participatie van ouders.

Uit een eerste analyse van de convenanten blijkt dat:

- scholen te weinig initiatiefnemer zijn voor SIF-projecten. Hun deelname naar de toekomst zou moeten geactiveerd worden;
- gemeenten vaak projecten inzake onderwijs opzetten waarbij éénzijdig de klemtoon op gezinsondersteuning wordt gelegd, zonder gelijktijdig acties binnen de scholen te ondernemen; er is dan ook nood aan het ontwikkelen van meer gedifferentieerde projecten die het onderwijs-gebeuren vanuit meerdere hoeken activeren;
- er nauwelijks een verband wordt gelegd tussen wijkontwikkelingsplannen en de sociale rol van de school in de buurt. De bestaande voorbeeldprojecten, zoals "Vlaggen en Wimpels", zouden actiever moeten gepromoot worden.

3.9. Ondersteuning via strategische planning deelgebied stedelijk beleid

Het strategisch plan stedelijk beleid heeft als missie : het voeren van een beleid gericht op het duurzaam herstel van de leefbaarheid in de steden inzonderheid in de achtergestelde gebieden.¹ Het Sociaal Impulsfonds positioneert zich in het strategisch plan stedelijk beleid als het meest strategisch programma.

Enorm belangrijk voor de uitbouw van het stedelijk beleid is het kunnen beschikken over een aangepast audit- en monitoringsysteem. Dit moet de Vlaamse overheid toelaten haar beleidskeuzen en middelen beter af te stemmen op de concrete noden van de gemeenten.

De administratie heeft van de Vlaamse regering de opdracht gekregen een gepast instrumentarium te ontwikkelen zowel om de lokale besturen te ondersteunen als om het behalen van de in de beleidsovereenkomst vooropgestelde resultaten adequaat te meten, en de Vlaamse regering hierover te rapporteren.

De know-how voor de aanmaak van indicatoren, waar de gemeenten nood aan hebben, zal in onderling overleg met hen geleidelijk worden opgebouwd. In het kader van het strategisch plan stedelijke problematiek heeft de Administratie Planning en Statistiek een aantal indicatoren ontwikkeld. Deze administratie zal conform de beslissing van de Vlaamse regering (VR/PV/1995/56-punt 2) in samenwerking met externen en de SIF-administratie een aangepast audit- en monitoringssysteem ontwerpen.

3.10. De interministeriële conferentie stedelijke vernieuwing

De Vlaamse regering heeft reeds op 31.01.96 beslist om een structureel overleg op te starten met de federale regering over de wederzijdse afstemming van de samenlevingscontracten tussen steden en gemeenten en de federale regering enerzijds, en de SIF- beleidsplannen tussen de gemeenten en de Vlaamse regering anderzijds.

Op 15 november 1996 heeft de federale regering haar principiële goedkeuring gehecht aan het voorstel tot oprichting van de Interministeriële conferentie over de stedelijke vernieuwing.

De federale regering ziet deze Interministeriële conferentie in twee fases:

1. Zij dient de principes, de krachtlijnen en het algemeen kader te bepalen die de grondslag zullen vormen voor de uitvoering van nieuwe initiatieven.
2. Zij dient de problematieken te onderzoeken waar de federale, de gemeenschaps- en de gewestbevoegdheden elkaar kunnen overlappen, om krachtlijnen vast te stellen voor een gecoördineerde uitvoering van de acties die in het kader van de veiligheids- en samenlevingscontracten gelanceerd zijn.

Op 14 mei 1997 werd een eerste interministeriële conferentie over de stedelijke vernieuwing georganiseerd. De Vlaamse regering heeft gevraagd voor enkele bijkomende agendapunten te agenderen in de toekomst, inzake toekomstige maatregelen ter verbetering van de performantie van de lokale bestuursvormen en het stedelijk draagvlak.

Hierbij werd in de eerste orde gedacht aan:

- versterking van het statuut van de lokale mandataris om zo de werking van de lokale democratie te versterken. Hiervoor hoeft niet op de regionalisering van de gemeentewet te worden gewacht. Regionaliseren van de gemeente- en de provinciewet;
- financiering van openbare verzorgingsinstellingen in functie van hun inbedding in de lokale bestuursorganisatie en de eisen van een globaal personeelsbeleid;
- financiën van de lokale besturen: de planning in de inning en de doorstorting van de gemeentelijke belastingen;
- het creëren van nieuwe rechtsvormen voor de gemeenten, zodat ze voor het beheer van hun patrimonium en hun instellingen en de uitvoering van het lokaal beleid tot verbetering van de leef- en omgevingskwaliteit, de verbetering van het welzijn en de bestrijding van de armoede kunnen beschikken over soepele besluitvormen, aangepast personeelsbeheer en eenvoudige procedures voor financiële verrichtingen. Hierbij kan gedacht worden aan een werkvorm tussen de autonome gemeentebedrijven, en de VZW, zonder de controle door de voogdij en de verkozen raadsleden te beletten;
- Aanpassing van de wetgeving van de onteigeningen, zodat de snellere uitvoering van een effectief woonbeleid (denk aan de sociale huisvestingsprojecten) mogelijk wordt;

- optimaliseren van de aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn opgedragen taken door een betere afstemming op de door de Vlaamse gemeenschap uitgewerkte antwoorden m.b.t. hun organisatie-en financieringsbehoeften zoals het SIF en de Nieuwe O.C.M.W.-boekhouding onder meer inzake terugvordering van maatschappelijke dienstverlening op basis van de kostprijs en gewenste eenvormige terugvorderingsschalen evenals de implicaties op de in de door wetgeving op ziekenhuizen vereiste financiële informatie.

De federale ministerraad heeft op 2 augustus 1996 beslist een bedrag van 200 mio fr. te besteden aan de financiering van nieuwe initiatieven in het kader van de uitbouw van het buurtbeleid door de steden en gemeenten.

Voor Vlaanderen worden de SIF- doelstellingen herhaald: armoedebestrijding, tegengaan van verloedering- huisvesting- buurtwerking, tewerkstelling en bevordering van het welzijn (nr. 2 van de krachtlijnen). Bovendien werd uitdrukkelijk vermeld dat er een maximale afstemming dient te zijn tussen de samenlevingscontracten en SIF- convenanten, en dat deze samenwerking ook bij de uitvoering dient geconcretiseerd. De SIF- werkwijze: vertrekken van een omgevingsanalyse, formuleren van doelstellingen, betrekken van lokale actoren, inbouwen van evaluatie, wordt naar de geest overgenomen. Voor de goedkeuring van de nieuwe projecten dient ook het advies van de lokale preventieraad ingewonnen. Hiermee kan worden akkoord gegaan , aangezien het gaat over de aanwending van federale middelen en het ook tot de filosofie van het decreet op het Sociaal Impulsfonds behoort om maximaal rekening te houden met op lokaal vlak leeft.

3.11. Internationale projecten

URBAN

URBAN(1994-1999) is een initiatief van de Europese Commissie met bijdragen vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling(EFRO) en van het Europees Sociaal Fonds(ESF). Het werd in 1994 opgestart als pilootproject binnen de EU om een beleid te ontwikkelen ter verbetering van de leefbaarheid in de achtergestelde buurten van grote steden.

Het programma dient zich te richten op vier doelstellingen:

- het aantrekkelijker maken van het stadsdeel voor bewoners en investeerders
- het stimuleren van het economisch leven in de buurt
- het versterken van het sociaal weefsel
- het aanbieden van opleiding en vorming voor werklozen en laaggeschoolden.

Voor België werden Antwerpen(Noordoost Antwerpen en stationsbuurt), Brussel en Charleroi geselecteerd.

Voor het URBAN-programma in Antwerpen werd door de EU oorspronkelijk 100 miljoen vrijgemaakt. De Vlaamse regering deed een inbreng van 90 miljoen en de stad stelde 400 miljoen ter beschikking. In 1997 werd de EU-bijdrage nog aangevuld met 30 miljoen.

Contacten met Nederland

De recente politieke aandacht voor de stedelijk problematiek is niet beperkt tot Vlaanderen. Stadsvernieuwing en wijkontwikkeling wordt meer en meer een Europese aangelegenheid. Voortrekkers in Europa zijn o.m. Nederland, Frankrijk en Groot-Brittannië. Het sociaal impulsfonds is bv. geïnspireerd door het grootstedenbeleid van Nederland.

Met de Nederlandse Staatssecretaris voor Binnenlandse Zaken, de heer Jacob Kohnstamm werd een op 10 september 1996 een intentieverklaring ondertekend voor samenwerking in het kader van het stedelijk beleid. In de commissie Binnenlandse Aangelegenheden van het Vlaams Parlement heeft de staatssecretaris het Nederlands beleid van de grote en middelgrote steden toegelicht voor de leden van de commissie en de betrokken administraties. In het licht van het Nederlands E.U.-voorzitterschap werd in de eerste helft van 1997 het contact met Nederland verdergezet en werd geparticipeerd aan de informele ministerconferentie stedelijk beleid in Noordwijk. Het contact werkt in twee richtingen, enerzijds de afstemming van Europese en Vlaamse beleidsingrepen en anderzijds gekaderde ervaringsuitwisseling tussen gemeenten van beide regio's.

Voor het komende jaar worden gezamenlijke studie- en informatiedagen gepland, waar inhoudelijk de nadruk zal gelegd worden op het inclusieve en integrale stedelijk beleid.

Leo Peeters